



## СТ А Н О В И Щ Е

От: проф.д-р Дияна Петкова Петкова;

СУ „Св. Климент Охридски“;

Научна специалност: 3.5. *Обществени комуникации и информационни науки*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Рослава Николаева Куманова

Тема на дисертационния труд: **Медийна репрезентация на ценностната система на българите в пост-тоталитарния период**

**Основание** за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 977/26.03.2025 г.../..... на Ректора на УНСС.

### 1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (Медии и комуникации) към катедра „Медии и обществени комуникации“, Факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по *професионално направление* 3.5. Обществени комуникации и информационни науки съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №...769../20.03.2018..... Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 2018-2021.....

### 2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Рослава Куманова е посветен на особено актуална тема – ценностната система на българите в периода след рухването на социализма и медиатизацията на основните проблеми,

свързани с нея. Напълно съм съгласна с докторантката, че избраната тема има не само научна, но и обществена значимост. Дисертацията се състои от четири основни глави, а обемът ѝ възлиза на 322 страници. Теоретичната рамка и ограниченията на изследването са очертани коректно. Обектът и предметът са формулирани точно. Използвани са няколко основни метода, които включват теоретични и емпирични проучвания. Напълно приемам като обоснована и основната теза на дисертацията, че ценностната система на съвременните българи съчетава елементи на традиционна идентичност с нови глобални ценности, формирани под въздействието на социалните и политически промени по времето на прехода. Анализиранията литература на български и английски език демонстрира задълбочени и трайни интереси в избраното изследователско поле.

### **3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати**

В първа глава се представят различни теоретични постановки за феномена на ценностите. Подробно се разглежда тезата на Хеерт Хофстеде за основните културни измерения и конкретните им прояви в различни страни и култури. Поставя се акцент върху българските културни ценности от гледна точка на изследователските тези на Михаил Минков и Георги Фотев. Втора глава предлага изследване на основните български социалнопсихологически типове. Историческият обхват на това изследване е широкомащабен - от освобождението на България от Османско владичество до падането на социализма през 1989 г. Анализирани са съчиненията на такива видни български учени и народопсихолози като Тодор Панов, Иван Хаджийски, Николай Генчев. Разглеждат се различни черти на българския характер, формирани под влияние на икономическото и политическо развитие на страната ни. Анализират се основните социално-антропологически типове след Освобождението, сред които се открояват типовете на политика, на интелегента, чиновника, както и на българския селянин. Докторантката достига до заключението, че след Освобождението носител на българските ценности са политиците. Основна тенденция след 9 септември 1944 година е политизацията в унисон с директивите на БКП. Така в центъра на вниманието са политическите функционери от една страна, а от друга, репресираните и дисидентите. Не са пропуснати и митовете за „Великата братска страна“ като основен компонент на политическата реалност по времето на социализма.

Трета глава очертава новата политическа система след 1989 година и представя резултатите от различни анкетни проучвания. Проследява се появата на престъпните групировки в България и тяхното въздействие върху нравствената система на българите. Появата на поп-фолка е друго явление, което оставя траен отпечатък върху моралния свят на българската нация. Нравствената криза обхваща всички сфери в страната – от религията и Българската православна църква до съдебната система, образованието и здравеопазването. Разглеждат се различни социологически проучвания, които потвърждават тезата за дълбоката нравствена деформация в българското общество.

Четвърта глава е посветена на таблоидната преса и на отразените от нея „като в огледало“ ценностни трансформации на българите. Представено е съдържанието на конкретни статии от вестник „Уикенд“. В заключение Рослава Куманова достига до извода, че всеки исторически период чрез своите икономически, политически и социални промени води до трансформация и на социалните ценности. Икономическата криза след 1989 година допринася за разпад на фундаментални социални ценности като доверието към институциите, политиците и държавата.

#### **4. Оценка на научните и научно-приложни приноси**

Съгласна съм с научните приноси, посочени от докторантката. Мога да обобщя два основни генерални приноса на дисертационния труд. Първо, това е приносът към концептуалното изследване на българската ценностна система, както и на историческите и културни основания за нейната промяна. Второ, приносен е и конкретният анализ на медийно съдържание, отразяващо българските ценности в периода след падането на социализма.

#### **5. Оценка на публикациите по дисертацията**

Рослава Куманова е представила четири публикации по темата на дисертационния ѝ труд. Всички те демонстрират задълбочените ѝ интереси в избраното от нея изследователско поле.

#### **6. Оценка на автореферата**

Авторефератът е изготвен коректно и отразява основните тези от дисертационния труд.

## **7. Критични бележки, препоръки и въпроси**

Бих посочила две критични забележки, които обаче в никакъв случай не нарушават позитивното впечатление от дисертационния труд. Първо, струва ми се, че в дисертацията ясно се вижда желанието, типично за журналистите, фактите да се представят подробно и точно. Това обаче допринася в части от текста да се налага репортажното предлагане на информацията, което измества научния анализ. И второ, струва ми се, че конкретните периоди понякога се анализират в черно-бели краски. Например, заедно с появата на забележителни личности и интелектуалци периодът след Освобождението се характеризира и с голяма корупция, особено по времето на правителството на Радославов. В много отношения периодите на първоначално натрупване на капитал след Освобождението и след падането на социализма си приличат. В тази насока бих задала и конкретен въпрос към Рослава Куманова: ако кризата на ценностите в периода на прехода е очевидна, може ли да се даде пример и за обратния процес на мобилизиране на съпротивителните сили на нацията и за изграждане на гражданско самосъзнание?

## **8. Заключение**

В заключение бих подчертала изключителната актуалност и обществена значимост на избраната тема, задълбочените проучвания, които са проведени, както и ясно изразената лична гледна точка на авторката на дисертационния труд. Всичко това ми дава основание да гласувам Рослава Куманова да бъде удостоена с научната и образователна степен „доктор“.

6.05.2025 / София

Подпис: .....

/проф.д-р Дияна Петкова/